

O wojnie w Ukrainie i sytuacji na wschodniej granicy

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2024

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

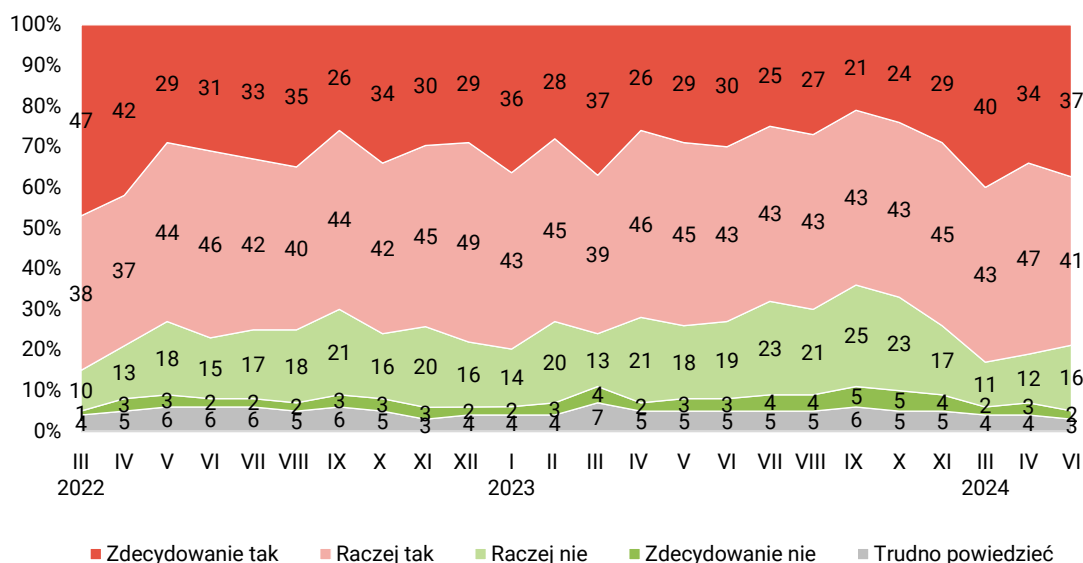
W czerwcowym badaniu¹ ponownie zadaliśmy Polakom pytania o ich poczucie zagrożenia wojną w Ukrainie oraz stosunek do ukraińskich uchodźców. W związku z narastającym napięciem na naszej wschodniej granicy zapytaliśmy ich również o to, jak należy postępować z migrantami na granicy polsko-białoruskiej, a także o stosunek do ogłoszonego niedawno przez rząd projektu umocnienia granicy zwanego „Tarcza Wschód”. Na koniec poruszyliśmy kontrowersyjną kwestię tworzenia pól minowych na terenach przygranicznych.

POCZUCIE ZAGROŻENIA

Wiosną tego roku, na fali doniesień o możliwej przegranej Ukrainy, wzrósł odsetek Polaków uważających, że wojna w Ukrainie zagraża bezpieczeństwu Polski (83% w marcu). Obecnie spadł on ponownie poniżej 80% i wynosi 78%.

CBOS

RYS. 1. Czy, Pana(i) zdaniem, wojna w Ukrainie zagraża bezpieczeństwu Polski czy też nie?

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (410) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 10 do 20 czerwca 2024 roku na próbie liczącej 1055 osób (w tym: 64,7% metodą CAPI, 21,4% – CATI i 13,8% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

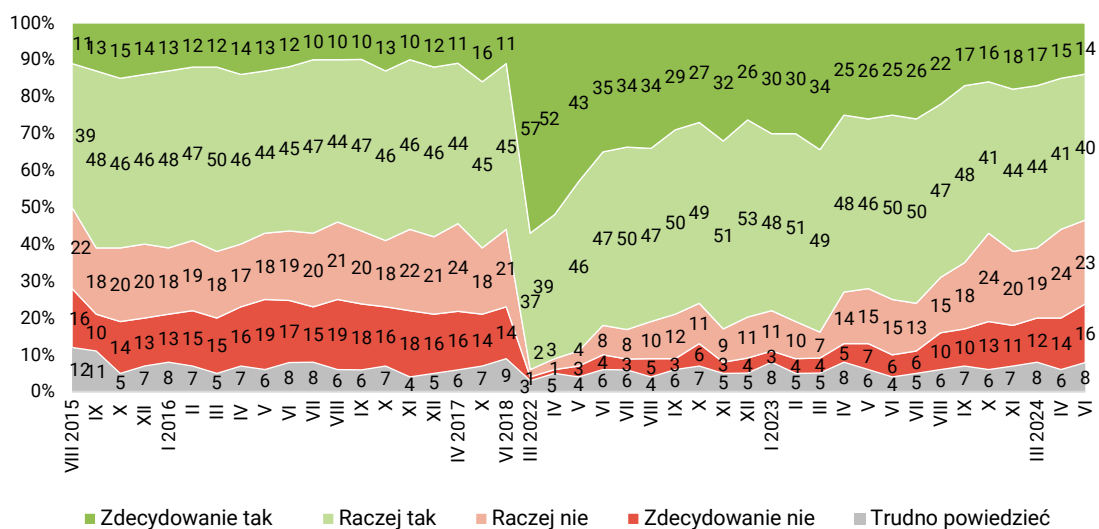
Zagrożenie dla bezpieczeństwa naszego kraju częściej dostrzegają kobiety (82% wobec 74% mężczyzn), starsi badani (84% najstarszych wobec 71% najmłodszych) oraz respondenci częściej praktykujący religijnie (84% praktykujących kilka razy tygodniu wobec 72% w ogóle niepraktykujących) – zob. tabelę aneksową 1.

POMOC DLA UCHODźCÓW Z UKRAINY

Udział badanych popierających przyjmowanie uchodźców z Ukrainy stopniowo maleje. Już przy poprzednim pomiarze osiągnął on najniższy poziom od wybuchu wojny w lutym 2022 roku, a obecnie spadł jeszcze o 2 punkty procentowe (z 56% do 54%). Wkrótce po rosyjskiej inwazji odsetek ten był znacznie wyższy (w marcu 2022 roku wynosił 94% i przez kolejny rok utrzymywał się zwykle w okolicach 80%), ale wiosną 2023 roku – na fali doniesień o tzw. kryzysie zbożowym – zaczął spadać i z krótkimi przerwami spada do dziś. Rośnie za to udział przeciwników przyjmowania uchodźców z Ukrainy, który obecnie wynosi już 39% (wobec 38% w kwietniu).

CBOS

RYS. 2. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjmować ukraińskich uchodźców z terenów objętych konfliktem?

Podobnie jak w wielu poprzednich pomiarach poparcie dla przyjmowania ukraińskich uchodźców rzadziej deklarują kobiety (49% wobec 59% mężczyzn), młodszy badani (41% w najmłodszej grupie wobec 66% wśród respondentów w przedziale wiekowym 55–64 lata), osoby mieszkające na wsi (47% wobec 78% w największych miastach), słabiej wykształcone (45% z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym wobec 64% – z wyższym), o niższych dochodach *per capita* w swoim gospodarstwie domowym (45% wśród ankietowanych o najniższych dochodach wobec 80% wśród

badanych o najwyższych) – zob. tabelę aneksową 2. Wyraźne i powtarzające się różnice występują też pomiędzy elektoratami – najbardziej przychylni przyjmowaniu Ukraińców są wyborcy Koalicji Obywatelskiej i Lewicy, a najmniej – Konfederacji Wolność i Niepodległość.

TABELA 1

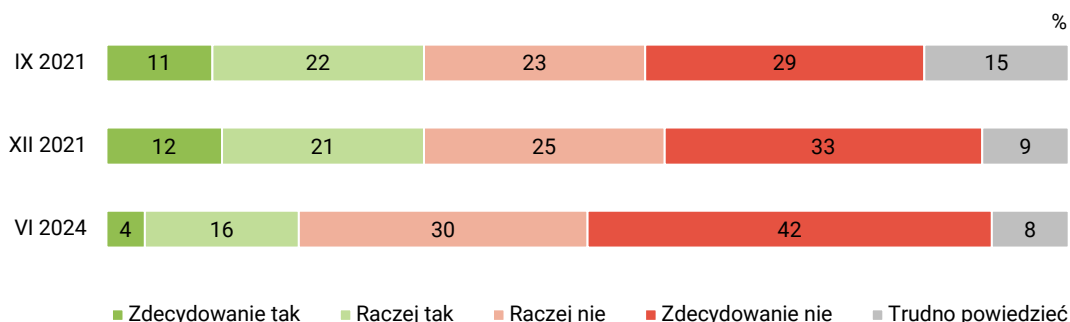
Potencjalne elektoraty partyjne	Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjmować ukraińskich uchodźców z terenów objętych konfliktem?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Koalicja Obywatelska	72	24	4
Lewica*	72	23	5
Trzecia Droga	56	39	5
Prawo i Sprawiedliwość	55	40	5
Konfederacja Wolność i Niepodległość	42	49	9

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

SYTUACJA NA WSCHODNIEJ GRANICY

W polskich mediach znów coraz więcej mówi się o napięciach na granicy polsko-białoruskiej. W ostatnich tygodniach dochodziło do coraz brutalniejszych prób jej nielegalnego przekroczenia, a w wyniku jednej z takich sytuacji zmarł młody, polski żołnierz. Polski rząd uznaje te zajścia za element wojny hybrydowej, prowadzonej przeciwko naszemu krajowi przez wspierany przez Kreml reżim Aleksandra Łukaszenki, który sprowadza na polsko-białoruską granicę migrantów, m.in. z Bliskiego Wschodu i Afryki, i zachęca ich do jej forsowania. Działania te miałyby na celu zagrożenie bezpieczeństwu oraz destabilizację sytuacji politycznej naszego kraju, a potencjalnie także innych krajów Unii Europejskiej. Kryzys przybrał ostatnio na sile, choć trwa już od 2021 roku – to wtedy po raz pierwszy pytaliśmy naszych respondentów o stosunek do przybywających na polsko-białoruską granicę migrantów, zapewne nie zawsze świadomych roli, jaką odgrywają w planach białoruskiego reżimu. Od samego początku Polacy odnosili się do przyznania migrantom dostępu do procedury azylowej w naszym kraju w przeważającej mierze niechętnie (58% głosów przeciwnych wobec 33% przychylnych w grudniu 2021 roku). Jak można było się spodziewać, obecnie stosunek do migrantów jeszcze się pogorszył – zdecydowana większość badanych uważa, że nie powinni oni mieć możliwości ubiegania się o azyl w Polsce (72%), a przeciwnego zdania jest już tylko co piąty ankietowany (20%).

RYS. 3. Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwić migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?*

* We wrześniu 2021 roku pytanie było poprzedzone następującym wprowadzeniem: „Polska, Litwa, Łotwa i Estonia zarzucają Białorusi organizowanie przetrzutu migrantów, m.in. z Afganistanu, niektórych krajów Bliskiego Wschodu oraz Afryki, na swoje terytoria”

Znajdujących się w mniejszości zwolenników przyznawania migrantom dostępu do procedury azylowej spotykamy częściej wśród mieszkańców większych miejscowości (39% w największych miastach wobec 14% na wsi), osób lepiej wykształconych (30% wśród badanych z wykształceniem wyższym wobec 11% badanych z podstawowym lub gimnazjalnym), posiadających lepsze dochody *per capita* w gospodarstwie domowym (36% respondentów z najwyższymi dochodami wobec 10% z najniższymi) oraz wyznających poglądy lewicowe (36% wobec 13% zwolenników prawicy) – zob. tabelę aneksową 3. Wyraźne różnice dostrzegamy też pomiędzy elektoratami. Przychylny stosunek do migrantów mają ponadprzeciętnie często wyborcy Lewicy (43% – to jedyny elektorat, w którym głosy pozytywne przeważają nieco nad negatywnymi) oraz Koalicji Obywatelskiej (37%).

TABELA 2

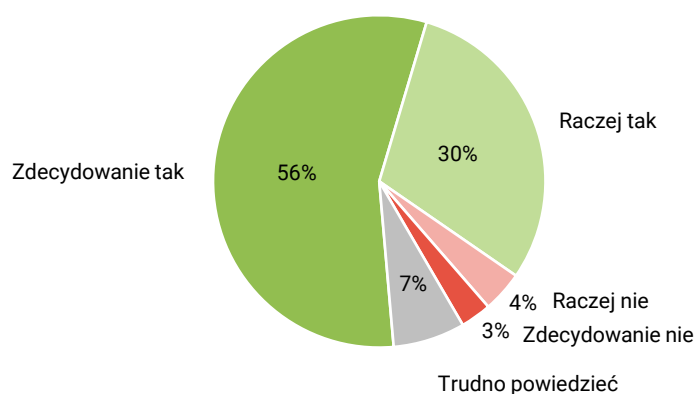
Potencjalne elektoraty partyjne	Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwić migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Lewica*	43	36	21
Koalicja Obywatelska	37	54	9
Trzecia Droga	23	71	6
Prawo i Sprawiedliwość	10	88	2
Konfederacja Wolność i Niepodległość	8	88	4

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

W związku z trudną sytuacją na wschodniej granicy, a zwłaszcza zagrożeniem potencjalnym atakiem ze strony Rosji w nadchodzących latach², polski rząd ogłosił niedawno program „Tarcza Wschód”, w ramach którego polska granica z Białorusią oraz obwodem królewieckim ma zostać umocniona. Postanowiliśmy zapytać naszych badanych, co sądzą o tym pomysle. Okazało się, że zdecydowana większość (86%) go popiera. Przeciwnych jest zaledwie 7% respondentów.

CBOS

RYS. 4. Niedawno rząd ogłosił program „Tarcza Wschód”, w ramach którego polska granica z Białorusią oraz obwodem królewieckim ma zostać umocniona. Czy popiera Pan(i) takie działania?

Nielicznych przeciwników programu spotykamy ponadprzeciętnie często wśród mieszkańców największych miast (10%), osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (10%), źle oceniających swoje warunki materialne (15%) oraz wyznających poglądy lewicowe (10%) – zob. tabelę aneksową 4. Jak rzadko który projekt rządowy, „Tarcza Wschód” cieszy się poparciem zdecydowanej większości wyborców każdego z głównych ugrupowań politycznych w Polsce. Co prawda w elektoracie Lewicy odsetek przeciwników projektu jest wyraźnie wyższy niż w pozostałych (12%), ale i tu zdecydowanie dominują zwolennicy (86%).

² Z naszego poprzedniego badania wynikało, że taki atak za prawdopodobny uznała większość Polaków (59%). Zob. komunikat CBOS „O wojnie w Ukrainie i ewentualnym rozszerzeniu konfliktu”, maj 2024 (oprac. J. Scovil).

TABELA 3

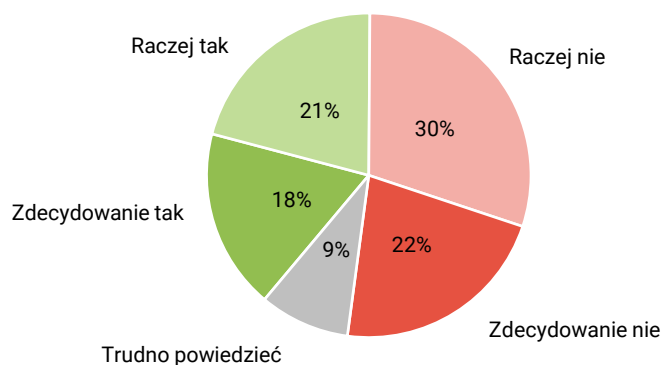
Potencjalne elektoraty partyjne	Niedawno rząd ogłosił program „Tarcza Wschód”, w ramach którego polska granica z Białorusią oraz obwodem królewieckim ma zostać umocniona. Czy popiera Pan(i) takie działania?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Konfederacja Wolność i Niepodległość	93	6	1
Trzecia Droga	91	5	4
Koalicja Obywatelska	90	5	5
Prawo i Sprawiedliwość	87	8	5
Lewica*	86	12	2

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

W dyskusji nad wzmocnieniem naszych granic z Białorusią i obwodem królewieckim przewijał się pomysł utworzenia pól minowych na wybranych terenach przygranicznych, podnoszony zarówno przez wojskowych, jak i polityków opozycji czy koalicji rządzącej. Pomysł budził kontrowersje, wiele osób przekonywało też, że jego realizację uniemożliwia tzw. traktat ottawski, obowiązujący Polskę – a także inne kraje NATO – od końca lat 90., zakazujący stosowania min przeciwpiechotnych na polu walki. Postanowiliśmy sprawdzić, jakie zdanie mają na ten temat badani. Okazuje się, że mniej więcej połowa Polaków jest przeciwna tworzeniu pól minowych wzdłuż naszych granic (52%), jednak dość duża grupa respondentów popiera takie rozwiązanie (39%).

CBOS

RYS. 5. Wśród propozycji sposobów, na jakie można byłoby wzmocnić nasze granice, wymienia się utworzenie pól minowych na wybranych terenach przygranicznych. Czy popiera Pan(i) takie rozwiązanie?

Zwolenników tworzenia pól minowych na granicy odnajdujemy częściej wśród mężczyzn (46% wobec 31% kobiet), młodszych badanych (52% w grupie wiekowej 25–34 lata wobec 30% wśród osób w wieku 65 lat i więcej), źle oceniających swoje warunki materialne (46% wobec 38% oceniających je jako dobre) oraz rzadziej praktykujących religijnie (40% niepraktykujących wobec 20% praktykujących kilka razy w tygodniu) – zob. tabelę aneksową 5. Duże różnice opinii w tej kwestii obserwujemy pomiędzy elektoratami. Najbardziej przychylni użyciu min są wyborcy Konfederacji

Wolność i Niepodległość (51% – jedyny elektorat, w którym przychylne odpowiedzi nieco przeważają nad przeciwnymi), a najmniej Trzeciej Drogi (24%).

TABELA 4

Potencjalne elektoraty partyjne	Wśród propozycji sposobów, na jakie można byłoby wzmocnić nasze granice, wymienia się utworzenie pól minowych na wybranych terenach przygranicznych. Czy popiera Pan(i) takie rozwiązanie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Konfederacja Wolność i Niepodległość	51	45	4
Prawo i Sprawiedliwość	37	52	11
Lewica*	36	58	6
Koalicja Obywatelska	29	63	8
Trzecia Droga	24	69	7

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Po przejściowym wzroście odnotowanym wiosną tego roku odsetek badanych uważających, że wojna w Ukrainie zagraża bezpieczeństwu Polski, nieco spadł i powrócił do przeciętnego (choć wciąż wysokiego) poziomu. Z kolei udział popierających przyjmowanie uchodźców z Ukrainy już przy poprzednim pomiarze był najniższy od wybuchu wojny, a obecnie jeszcze trochę zmalał i zbliża się do 50%.

Zdecydowana większość Polaków jest za to przeciwna umożliwianiu migrantom zza granicy polsko-białoruskiej ubiegania się o azyl w naszym kraju – od początku kryzysu na granicy była to dominująca postawa, a obecnie jeszcze bardziej się umocniła. Wyrażna większość respondentów popiera też rządowy program („Tarcza Wschód”) umocnienia naszych granic z Białorusią i obwodem królewieckim. Przy tym mniej więcej połowa Polaków jest przeciwna tworzeniu pól minowych wzdłuż naszych granic, choć niemal czterech na dziesięciu respondentów popiera takie rozwiązanie.

Opracował

Jonathan Scovil